

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

ויקהל-פקודי - תשנ"ח - מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

השיעור לעילוי נשמת :

מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : ויקהל-פקודי

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשנ"ח.

הכנות לפסח

כבוד הרבנים הנכבדים, הגבאים היקרים, קהל קדוש ונכבד, המאזינים והשומעים והמקשיבים והרואים.

מעלת השבת – שאינה נדחית לבניית המשכן

השבוע נקרא גם בפרשת ויקהל פקודי וגם בפרשת פרה. שבת פרה נקראת כך על שם שבשבת זו נקרא בפרשת פרה אדומה שהיא טהרתן של ישראל. בתחילת פרשתנו הקב"ה מצוה לשמור על השבת (שמות ל"ה, א-ג): "וַיְקַהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהִים הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם. שְׁשַׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לְכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבְתּוֹן לִידְוֹד כָּל הַעֲשֵׂה בו מְלָאכָה יוֹמָת. לֹא תַבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיָוִם הַשַּׁבָּת". ויש לשאול מתי משה רבנו אסף את בני ישראל ודיבר אתם? על זה כותב רש"י: "ויקהל משה - למחרת יום הכפורים כשיד מן ההר והוא לשון הפעיל שאינו אוסף אנשים בידיים אלא הן נאספים ע"פ דבורו. ותרגומו ואכנש", עכ"ל. והנה, הדבר הראשון שאומר משה רבנו לעם ישראל מיד למחרת יום הכיפורים הוא מצות שמירת שבת בסמוך לציוויים על בניית המשכן, ומבאר על כך רש"י שמכאן אנו למדים שבניית המשכן אינה דוחה שבת מפני שהיא חשובה יותר, וז"ל: "ששת ימים - הקדים להם אזחרת שבת לציווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת", עכ"ל. והנה, גם בפרשת כי תשא מצוה רבנו את בני ישראל על פי ציווי ה' לשמור את השבת, וכך כתוב (שם, ל"א, ו"ד-ט"ז): "וְאִתָּה דִבַּר אֱלֹהֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲךְ אֵת שַׁבְּתֵי תִשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בְּיָנִי וּבְיַנְיָכֶם לְדַרְתֵּיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם. וְשַׁמְרֶתֶם אֵת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לְכֶם מִחַלְלֶיהָ מוֹת יוֹמָת כִּי כָל הַעֲשֵׂה בָהּ מְלָאכָה וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מְקַרֵב עִמָּי. שְׁשַׁת יָמִים יַעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְתּוֹן קֹדֶשׁ לְה' כָּל הַעֲשֵׂה מְלָאכָה בְּיָוִם הַשַּׁבָּת מוֹת יוֹמָת. וְשַׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֵת הַשַּׁבָּת לְדַרְתֶּם בְּרִית עִוְלָם. בְּיָנִי וּבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא לְעַלְמֵי כִּי שְׁשַׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת וַיִּנְפְּשׁ. וְגַם שֶׁם רִשְׁי מְבָאָר, וְז"ל: "וְאִתָּה דִבַּר אֱלֹהֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל - וְאִתָּה אֶעֱיֵף שֶׁהַפְקֵדְתִּךְ לְצוּוֹתֶם עַל מְלָאכַת הַמִּשְׁכָּן אֵל יִקַּל בְּעֵינֶיךָ לְדַחוֹת אֵת הַשַּׁבַּת מִפְּנֵי אוֹתָהּ מְלָאכָה", עכ"ל. כלומר, שלמרות שמלאכת המשכן חשובה ביותר, ועם ישראל עתידים לראות את השראת השכינה ואת הקדושה שם בעיניהם, אף על פי כן מעלת השבת כל כך חשובה שאין בניית מלאכת המשכן דוחה את השבת. ועוד כותב שם רש"י: "אך את שבתתי תשמרו - אע"פ שתהיו רדופין ורזיזין בזריות המלאכה שבת אל תדחה מפניה כל אכין ורקין מיעוטיין למעט שבת ממלאכת המשכן", כלומר, שעם ישראל בודאי ירצו לעשות ככל שביכולתם כדי לבנות את המשכן, ובפרט שהמשכן בא לכפר על מעשה העגל, שכן במעשה העגל סילקו עם ישראל את השכינה ואילו בבניין המשכן החזירו עם ישראל את השכינה - בכל זאת שבת לא תדחה!

אחרי 120 יום בשמים, מזהיר על שמירת שבת ראשונה

כל המפרשים שואלים, מה החידוש בכך שצריכה התורה להדגיש ששבת לא תדחה, והרי חיוב המחיל את השבת הוא בסקילה ואילו מלאכת המשכן הוא מצות "עשה" אחת, כמו שכתוב "ויעשו לי מקדש"? ועוד קשה, וכי לא מצא משה רבנו לומר את מצות שבת רק למחרת יום הכיפורים מייד כשיד מהר סיני, והרי חז"ל אמרו שכל מי ששומר שבת ולא מחלל אותה, נמלים לו כל עוונותיו כמו יום הכיפורים, וזהו שאומר הפייטן: "שומר שבת מחללי". הבה נתאר לעצמנו: הנה משה רבנו עלה לשמים ב"ז סיון וירד ארבעים יום אחרי כן ב"ז תמוז ושבר את הלוחות, ואז אין לו אפילו זמן

לדבר עם העם ומייד עולה בחזרה ב"ח בתמוז ויורד בכ"ט אב ומייד חוזר בא' אלול למחרת ושב ב"א תשרי למחרת יום הכיפורים; הרי לך 120 יום פחות יומיים היה משה רבנו בשמים, לכאורה אחרי תקופה כל כך ארוכה שהיה שם משה רבנו היו עם ישראל מצפים שיספר להם על כל מראות השמים, על רבי רבבות מלאכים שראה שם, כוכבים ושרפים, מלאכי השרת ואחרים, ובמקום זאת מייד מצוה אותם על שמירת השבת! אלא אדרבה! על זה הקהיל משה רבנו את כל עדת בני ישראל כולם, ואומר להם שהשבת מורה על כך שיש בורא לעולם שברא את כל העולם בשישה ימים ונח ביום השביעי, ומי ששומר שבת נעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית, ושמירת שבת דפיה אפילו מבניית המשכן שיש בה השראת השכינה. מכאן אנו למדים כל כך חשובה מעלת השבת.

לדורותם – גם כשהמלאכות נעשות "קלות" יותר

עוד הוסיף משה רבנו ואמר להם: דעו לכם, יש דור שבו שמירת שבת מתבטאת בכך שצריכים לשמור מלעשות מלאכות מורכבות וקשות שיש בהם טרחה מרובה, למשל - פעם היו מדליקים אש בעקבות כך שהיו צריכים לקבץ עצים וזרדים יבשים, להביא שתי אבנים ולהכות אחת בשניה עד שיוצא ניצוץ, ואת הניצוץ היו צריכים לכוון לערמת הזרדים והעצים שוב ושוב עד שתתפס ותבער בהם אש, אבל היום הדלקת האש אינה כרוכה בשום טירחה, אלא בלחיצת כפתור פשוטה. הטכנולוגיה והקדמה הביאה היום את כל העולם למצב בו לא יכולים להסתדר בלעדיותם, וכגון לשמוע חדשות ולהתעדכן בכל מה שקורה בכל העולם. והכל בעצת היצר שזומם בכל עת להמציא דרכים חדשות כדי לפתות בהם את האדם. בתקופות קודמות היו גרים בכפר אחד ובשכנות אחת, אבל היום התרחב הישוב מאוד והחלה חובה מוסרית לביקורים האיש את רעהו, או חובה הלכתית לבקר בן את אביו מדין כיבוד אב ואם, ומשום כך היצר הרע מסית את הבנים לנסוע ח"ו בשבת בטענה ש"השתנה המצב" ואין החומרה רבה כל כך כמו שהיה בתקופה בה ניתנה התורה... הקב"ה ידע שעתידה הטכנולוגיה המגיעה לעולם להביא את האדם לטענות כוזבות כאלה, על כן ציוה על ידי משה נביאו על הזהירות הרבה שבשמירת השבת בכל התקופות. וזהו שהתורה אומרת: "וְשַׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֵת הַשַּׁבָּת לְדַרְתֶּם בְּרִית עִוְלָם". מהו "לדורותם"? אלא הוא כפי שביארנו שהברית של שמירת השבת היא "ברית עולם" שעומדת וקיימת "לדורותם" למרות שיהיו כמה תקופות ודורות בהם המציאות עלולה להשתנות אבל חומרת שמירת השבת לעולם לא משתנה! ולא יכול לומר אדם אני אחליט לפי המצב כיצד לנהוג או כיצד ניתן ח"ו "להתעלם" מחומרות אלו ואחרות. ועל זה אומר ה"אור החיים" הקדוש, מהו שכתוב "שבת שבתון קודש לה"י! למדנו שהקב"ה הוא שקובע כיצד עלינו לשמור את קדושת השבת ומה מותר ומה אסור לעשות בה, ואין לאף אחד את הזכות לשנות מקדושתה מאומה.

שמירת שבת – סגולה לברכה במעשי ידיו

יש שינוי בלשון שהתורה השתמשה כהזכירה שהמלאכות אינן נעשות אלא בששה ימים בלבד: בפרשתנו התורה אומרת: "שְׁשַׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה". ובפרשת כי תשא כתוב: "שְׁשַׁת יָמִים יַעֲשֶׂה מְלָאכָה". ועוד, שהתורה לא אומרת שבששה ימים תַּעֲשֶׂה מלאכה, אלא תַּעֲשֶׂה או יַעֲשֶׂה, להלמדנו – שמי ששומר שבת, יש לו ברכה במעשי ידיו וכל מלאכתו נעשית מאליה, וככל שמוסיפים בשמירת השבת בכניסתה וביציאתה – הברכה שרויה יותר.

חובת ידיעת הלכות שבת על בוריין

המשנה ברורה כותב בהקדמתו להלכות שבת, ומביאים את אותם דברים בשם של הבעל שם טוב בעניין מעלת שמירת השבת – והוא, שכמו שקבעו חכמים ללמוד הלכות חג וחג, שלושים יום קודם לפסח יש ללמוד הלכות פסח וכן לפני כל חג וחג כדי לדעת את הלכותיו על בוריין, כך יש ללמוד קודם לשבת ששה ימים הלכות שבת כדי שלא להכשל ח"ו באיסורי שבת. כלומר, שלפי זה יש לקבוע מדי יום לימוד הלכות שבת ממוצאי שבת ועד לכניסתה. והנה, כיון שהמטרה בלימוד זה היא כדי לדעת את הלכות שבת, אם יש אדם שלמד הלכות שבת כדבעי ויודע אותן על בוריין, אין לו צורך

קול צופיך

מרת מרדכי אליהו זצוק"ל הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יוקהל-פקודי - תשנ"ח - מאת מרת מרדכי אליהו זצוק"ל

שיש עוד מקור לכך שקריאת פרשת פרה אדומה היא מדאורייתא. ועל כל פנים מידי מחלוקת לא נפקינן. על כן צריכים מאוד להזהר שבקריאת פרה אדומה תבאנה הנשים לשמוע את קריאתה. וגם ל"לשם יחוד" המובא בסידורים הדגשנו שקריאת "זכור" היא מצות עשה דאורייתא, ובפרשת "פרה" כתבנו שהיא "מצות עשה" ולא הוספנו שהיא דאורייתא, ובשמים יקבלו את זה על פי האמת, ואם זה מדרבנן – הרי שהכוונה למצוה דרבנן, ואם זה דאורייתא – הכוונה שהיא מצות עשה דאורייתא.

חובה ללמוד כיצד עלינו להטטר בבוא העת

יש לכל אדם לזכור שחייב להטטר, ובשבת זו שקוראים בפרשה העוסקת בטהרתם של ישראל, יש להקדיש זמן ללימוד הלכות קרבנות וטהרה, שאם יבוא המשיח פתאום לא יהיו אלו בעינינו דברים חדשים, אלא נדע איך לפסוק את ההלכה – ואם יהיו ספקות, יבוא אליהו הנביא ויתיר את הספקות כך שנדע את הלכות טהרה כהלכתן.

המקור ללימוד הלכות חג קודם לחג שלושים יום

הזכרנו ואמרנו, ששלישים יום קודם לפסח לומדים הלכות פסח. הנה, מאמר חז"ל זה אינו כשאר בא להודיע שלימוד זה הוא כשאר לימודים אחרים, אלא הוא לימוד המביא לידי מעשה דוקא. הנה חז"ל אומרים: "תנא, שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם לפסח שלושים יום. רבן שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות". והגמרא לומדת שהמקור למה שתנא קמא אומר שלושים יום הוא מזה שעומד משה רבנו בפסח ראשון ומזהיר ומלמד אותם כיצד להטטר עד פסח שני, והיה זה שלשים יום קודם לפסח שני. ולדעת רשב"ג אין משם ראייה, כיון ששם באו אנשים ושאלו את משה רבנו: "אנחנו טמאים לנפש אדם" וכו', וכי משה רבנו לא יענה להם! אבל אין משם ראייה הלכה פסוקה שיש ללמוד שלושים יום לפני כל חג וחג את הלכותיו. ודבריו מדוקדקים, שכתוב: "רבן שמעון בן גמליאל אומר, אידי דאיירי במילי דפסחא מסיק להו לכל מילי דפסחא". כלומר, הם שאלו את משה רבנו כיצד עליהם לנהוג בעקבות כך שהם טמאים? ולכאורה היה משה רבנו צריך להשיב להם שעליהם להקריב ביום י"ד, ולמה האריך בכל דיני הפסח? אומר רשב"ג, שכיון שהתחיל בהלכות אלו המשיך ואמר להם את כל שאר ההלכות. אבל חכמים טוענים, שאין מושג כזה התורה שמשם רבנו "סתם" המשיך ללא סיבה וטעם, כי אם היה ראוי להשיב להם רק על שאלתם לא היה מוסיף על זה מאומה, אבל מזה שהאריך ללמד את כל הלכות פסח שני – אין זה אלא שהתורה באה ללמד אותנו שכך יש לנהוג לפני כל חג וחג וללמוד את הלכותיו שלושים יום קודם לכן.

נוסע קודם לפסח שלושים יום או יותר

הגמרא (שם) דנה בעניין אדם שנוסע לביתו לפני חג הפורים האם יהפוך את ביתו ל"אוצר" או אם נוסע אחרי חג הפורים כיצד ינהג עם ביתו לעניין ביעור החמץ שבו לקראת חג הפסח. ורש"י אומר שם: "קודם לפסח שלושים יום – כנגד מה ששואלים קודם לפסח שלושים יום, ומאז חל עליו להזהר בצרכי הפסח", ועוד נבאר לקמן שמקטע זה לומדים הלכות רבות. עוד מוסיף רש"י: "יתוך שלושים יום ראוי לבער לכתחילה, וקודם שלושים לא חל עליו חובת ביעור". ולכאורה דינים אלה שייכים רק לאלה שנוסעים מחוץ לביתם לחג הפסח ואין מי שיבדוק בביתו, או אז לומדת הגמרא שחייב לבדוק את ביתו לפני נסיעתו. כמו כן, אדם שרוצה לעשות את ביתו "אוצר", כלומר שיש לו מחסן ורוצה לאחסן בו (לדוגמה) כמה רהיטים, וחוששים שמא הכניס בו חמץ כי אז חייב בבדיקה. ואם מכניס את הרהיטים לתוך המחסן שלו קודם לשלושים יום שלפני הפסח, עליו לבדוק את כל המחסן עם נר לפני שהוא מאחסן בו את הרהיטים, אלא שיבדוק בלי ברכה.

חובת לימוד הלכות פסח מתי וכיצד?

דינים רבים עוד לומדים מהגמרא הנ"ל, ויש להזהר בהן מאוד גם אם לא קשורות לנסיעות מחוץ לעיר, והוא הזוהרות שיש להזהר בכל צרכי הפסח. הבית יוסף אומר, שחובת לימוד הלכות פסח קודם לפסח שלושים יום אינה חלה רק בתקופה בה היו מקריבים קרבן פסח שאז יש ללמוד הלכות

ללמוד בכל יום רק הלכות שבת כיון שכבר בקי בהן. אבל אם אדם לא יודע את הלכות שבת בהבנה ובידיעה ברורה מהו המעשה שמוותר והאסור בשבת – מוטלת עליו החובה ללמוד ולדעת את הלכות שבת בכל יום עד שידע אותן באופן מעשי. כמו כן, אם אדם לא יודע על בורין ועל פה באופן שוטף את כל הלכות שבת, לפחות שידע איפה עליו לפתוח ספר ולעיין כך שאם תעלה שאלה בשבת ידע איפה לפתוח ולמצוא את ההלכה הברורה. ואם גם זה קשה לאדם, לפחות שידע מתי עולה שאלה הקשורה להלכות שבת ואיך לשאול אותה כדי שלא ייכשל חלילה באחד מאיסוריה.

שואלין ודורשין בהלכות פסח כבר מיום פורים

חז"ל אומרים: "שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח שלושים יום" – והגמרא אומרת בראש השנה שיש לפתוח בלימוד הלכות אלו כבר ביום פורים, וכפי שנבאר להלן מהי ההגדרה של "יום פורים", ומה הנפקא מינה בקביעה זו שיש להתחיל ללמוד הלכות אלו שלושים יום קודם לפסח ועד לחג הפסח.

פרשת פרה קודמת לפרשת החודש

בשבת זו נקרא בפרשת חוקת ונקראת על שם כך: "פרשת פרה". חז"ל קובעים שיש לקרותה בשבת שלפני שקוראים את פרשת החודש, משום שרק אחרי שנטהרו מאפר פרה אדומה החלו בספירת מניין החודשים לחודשי השנה על כל מעגל ימיו ומועדיו. ועוד חז"ל אומרים, שהקב"ה אמר להקדים את טהרתן של ישראל על ידי אפר פרה אדומה כדי שיוכשרו להגיע למשכן ולהקריב קרבנות.

אם זכור ופרה דאורייתא או לא

בשולחן ערוך כותב בעניין סדר קריאת ארבע הפרשיות: "יש אומרים שפרשת זכור ופרשת פרה אדומה חייבין לקרותן מדאורייתא. לפיכך, בני הישוב שאין להם מנין צריכין לבוא למקום שיש מנין בשבתות הללו כדי לשמוע פרשיות הללו שהן מדאורייתא". והרמ"א לא חלק על השולחן ערוך בדין הזה שפרשיות הללו הן מדאורייתא, אלא כתב שמי שלא עולה בידו יכול לקרותה בטעמיה בחומש. וגם בסימן קמ"ו כתב השולחן ערוך שפרשת זכור ופרשת פרה דאורייתא, ועל כן יש לקרותה בדקדוקיה והלכותיה, וגם שם הרמ"א לא הגיה מאומה על דבריו. והנה, המקור לדין זה הוא מתרומת הדשן, ושם כותב בשם התוספות ופסקי התוספות שפרשיות הללו מדאורייתא, ובב"י הביא בשם התוס' במסכת ברכות שפרשת זכור ופרשת פרה הן מדאורייתא. מאידך, המגן אברהם והט"ז כותבים שלא מצאו טעם ולא רמז לכך שקריאת פרשיות הללו היא מדאורייתא. והנה אחד מתלמידי הגאון מוילנא הביא בשמו שלמד בתוספות בברכות שרק קריאת זכור מדאורייתא אבל קריאת פרשת פרה אדומה אינה מדאורייתא. [ובדברים שהביא, כתב תלמיד משובש שורה נוספת: "ונוסחה משובשת נזדמנה לוי". והנה, כל בר דעת מבין שהגאון מוילנא ראה את התרומת הדשן וכל שכן שלא יעלה על הדעת לומר שהוא לא ראה את הרשב"א שבדבריו הוא כותב בפירוש "בגון זכור ופרה אדומה", כך שמשמע מהדברים שיש עוד פרשיות שקריאתן היא מדאורייתא].

מקור לקריאת פרה אדומה מימי המילואים

טהרתן של ישראל היא חשובה במעלתה מאוד מאוד. והנה בעניין קריאת פרשת "זכור" נחלקו הפוסקים אם נשים חייבות בה או לא. והרב "משך חכמה" ביאר בעניין שבעה ימי מילואים על הפסוק: "כאשר ציהו ה' לעשות לכפר עליכם", וביאר רש"י "לעשות" – זה פרה אדומה", והגמרא במסכת יומא לומדת מנין לנו שמפרישים כהן גדול לפני העבודה ביום הכיפורים שבעה ימים? ואומרת, שלומדים זאת מימי המילואים שהם שבעה ימים, כך מפרישים כהן קודם עבודת יום הכיפורים שבעה ימים. ואומר שם רש"י, שהמקור לכך שהכהן שלוקח את הפרה ושורף אותה צריך לפרוש קודם לכן שבעה ימים: מהפסוק המובא לעיל בעניין שבעת ימי המילואים. ושם בדרך ש"ח כותב רש"י, שגם המקור לכך שהכהן הגדול היה קורא ביום הכיפורים את הפרשיות שהוא קורא – זה מימי המילואים. ואם כך, גם קריאת פרשת פרה אדומה הוא גם כן מעניין שבעת ימי המילואים, הרי לנו

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יוקהל-פקודי - תשנ"ח - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

חמץ יש לבדוק שוב את כל הכיסים שמא נכנס בהם חמץ. ויש אומרים שדי בבדיקה אחת, ואפילו תיקי נשים או תיקי ילדים שהרגילות היא להכניס בהם ביסקויט וכדומה במהלך השנה – אם ניקו אותם היטב ובדקו אותם אפילו שבועיים לפני החג – אפשר לסמוך על בדיקה זו ואין חובה לחזור ולבדוקם בליל בדיקת חמץ. הוא הדין גם בכיסים של בגדי ילדים שהרגילות היא להכניס בהם חמץ במהלך השנה, אם ניקו אותם היטב והפכו אותם ושפשו אותם כדבעי, הרי הם בחזקת נקיים ולא חייבים בבדיקה.

אמנם, כל אדם יהיה חכם ועיניו בראשו לשים לב היטב אם מקום שדומה בעיניו נקי ובחזקת כשר מכל חמץ – באמת נקי או שמא אולי פעם אחת במהלך השנה נכנס לשם חמץ מבלי שימת לב. אני רגיל לספר וסיפרתי לכם כבר, שבמגירה שבשולחן זה שבבית הכנסת שבו אני יושב להתפלל ולמסור שיעורים כל השנה, ואני גם מקפיד מאוד שלא להכניס בו חמץ של השנה. יום אחד (לפני כמה חודשים) הביאו לי הזמנה לארוע מסוים, וזה היה בערך בתקופה של ט"ו בשבט. הכנסתי את ההזמנה למגירה אחרי ששמעתי את התאריך המדובר ולא חשבתי על זה יותר. לפני ערב פסח באתי לבדוק, והתפלאתי על כך הגבאים שכן מקום זה בחזקת נקי וגם אני מקפיד עליו מאוד. והנה בבדיקתי ראיתי את אותה הזמנה שהנחתי חודשיים קודם, הוצאתי אותה, פתחתי אותה, והנה הזמנה מאוד מפוארת וכתוב בהיזכור רב הארוע שיתקיים בטי"ו בשבט, ועל ההזמנה מודבקת שיבולת חיטה! מכאן, שגם אם יש מקום שהוא בחזקת נקי מחמץ, צריכים לחשוש ולבדוק שמא פעם אחת במהלך השנה הוכנס לשם חמץ בלי שום כוונה תחילה. ובאמת כך כתב במגיד משנה על הרמב"ם, שכל מקום שהוא ספק אם הוכנס בו חמץ – חייב בבדיקה.

סיכום ההלכה:

- ארון מטבח וכל מקום שרגילים להכניס בו חמץ, ואפילו חדר מסויים – אם האש הנקתה ובדקה וגם הכניסה בו כלים כשרים של פסח – מעיקר הדין פקע ממנו חזקת חמץ ואין צורך לחזור ולבדוק.
- אם לא הכניסה בו עדיין כלים כשרים של פסח, חייב הבעל לבדוק בליל בדיקת חמץ בחורים ובסדקים שבו.
- אם בדקה האשה במהלך הנקיון בנר בכל החורים והסדקים ובלי ברכה – אין חיוב על הבעל לחזור ולבדוק בליל בדיקת חמץ. וטוב שתדביק פתח בולט שכתוב בו שמקום זה כשר ונבדק.
- כל מקום שהוא ספק אם הכניסו בו חמץ – חייב בבדיקה.
- כיסים של בגדי ילדים וכן תיקים של ילדים – חייבים בבדיקה היטב כל כיס וכיס. גם אם נקתה אותם האשה היטב, יבדוק שלושה כיסים מכל הבגדים בליל בדיקת חמץ.

בדיקת ספרים

הגאון מוילנא והחזון איש והאחרונים אמרו דין שונה מכמה ראשונים ואחרונים. אם יש לאדם ספריה בבית ובו גמרות ש"ס ופוסקים ולומד בהם בכל השנה כולה, יש לו להקפיד כמה שיותר במהלך השנה ולהזהר שלא יכנס בהם חמץ, ובפרט אם משתמש בספר מסוים אותו לומד על השולחן בשעה הסעודה. גם אחרי שגמר ללמוד בספר, ירגיל עצמו לבדוק שאין בו פירוורים, ואחרי שסוגר את הספר ינקה את כריכתו מכל הצדדים שמא דבק בה פירוור חמץ. ואם לא עשה כך, לדעת הגר"א והחזו"א – חייב לבדוק כל דף ודף מאותם ספרים שרגיל לפתוח בשעת אכילתו. שאר הספרים שבספריה, אם למד בהם על השולחן, חייבים בבדיקה בכל דף ודף. כתבנו במחזור שגם המחזוריים של "שלוש רגלים" חייבים בבדיקה, שכן משתמשים בהם בחג הסוכות ומברכים מתוכם ברכת המזון שברך כלל נמצא בהגדה של פסח, והרי הוא לכל הפחות בחזקת ספק חמץ וחייב בבדיקה.

לסיכום: לכתחילה יקפיד אדם שלא לאכול בכלל עם ספר פתוח לפניו, למרות שסתם אנשים רוצים ללמוד תורה בשעת אכילתם על שולחנם

קרוב פסח קודם לכן, אלא אפילו בתקופה כמו בימינו שאין מקריבין קרבן פסח, גם כן יש ללמוד את הלכות פסח שלושים יום קודם לפסח, ובפרט שרבות ומסועפות הן, שכן יש הלכות הגעלת כלים, ניקוי הבית, דיני הסדר ועוד רבות, על כן יש ללמוד הלכות אלו קודם לפסח שלושים יום. וכתוב במשנה ברורה בשם התוספתא והירושלמי, וגם מובאים הדברים בשם הגאון מוילנא, שמה ששואלים ודורשים בהלכות הפסח הוא בבית הועד ששואלים בו קודם לפסח שלושים יום. ויש לדרוש, ש"בית הועד" אינו רק בית הועד שהיה בזמנם, אלא כל מקום שמתכנסים בו ללמוד הלכות כגון המקום הזה שבו מתכנסים לשמוע וללמוד הלכות, חלה חובה בכל מקום כזה ללמוד הלכות פסח קודם לפסח שלושים יום. ומה יעשו אותם שלומדים שיעורים קבועים, כגון "דף היומי" וכדומה, ובפרט שה"דף היומי" אינו עוסק בתקופה זו במסכת פסחים ולא בהלכות בדיקת חמץ? כמו כן מה יעשו אותם שלומדים זוהר וכדומה, וכי יפסיקו מכל קביעות לימודם ולימוד הלכות פסח? אלא, שחובת לימוד הלכות פסח אינה באה לגרוע מהלימוד הקבוע של כל אדם, אלא שעליו להוסיף על לימודו עוד קביעות העוסקות בהלכות פסח בכדי לקיים לפחות ב"בית הועד" את החובה לשאול ולדרוש בהלכות הפסח שלושים יום קודם לפסח. בר מן דין, יש סגולה גדולה לדעת האר"י הקדוש, שמי שלומד הלכות פסח – נברא מלאך שישמור עליו שלא ייכשל בעיניו חמץ בכל שהוא.

נקיון הקירות שליד הכיריים

אשה שרוצה להתחיל בנקיון הפסח כבר מהיום – מותר לה. וכתוב, שהיו הנשים מגרדות את הכותלים ואת הכסאות לקראת חג הפסח, ובירושלמי כתוב שלא מן הראוי ללעוג להם על כך, ובאמת גם בימינו יש קירות שראוי לגרדם, כגון קיר מסייד או מאבן שליד הכיריים של הגז, שודאי צריכים גירוד כיון שמן הסתם קלטו מן הכלכלוך של תבשילי החמץ למיניהם במשך כל השנה.

נקיון ארונות המטבח ובידקתם

ארון מטבח שמאחסנים בו כל השנה כלים של חמץ ורוצים לאחסן בו בחג הפסח כלים של החג, יש להוציא את המדפים מן הארון, לנקות אותם ולשטוף אותם יפה, לשתום את החורים שבו יפה, לעטוף אותם בנייר חדש ונקי ולהשאיר את זה נקי לחג. אבל יש מן הפוסקים (שולחן ערוך הרב ומשנה ברורה) שאומרים, שארון שיש בו חמץ כל השנה כגון קמח, ומן הסתם נפלט ממוץ לארזיה מעט קמח ונדבק בחורים שבארון, או מעט כוסכוס ואטריות וכדומה, והאשה נקתה אותם כמו שצריך – יש לבדוק את הארון לאחר ניקויו עם נר בכל החורים והסדקים ולאחר מכן יכניסו את הכלים הכשרים לפסח. וכמו שאם יש לאדם אוצר שרוצה להכין אותו לחג הפסח צריך לבדוק אותו עד שלושים יום לפני החג, כך גם האשה צריכה לבדוק את הארון עד שלושים יום שלפני הפסח. ויש אומרים שיש הבדל בין אשה שמכינה את הארונות למטבח שישתמשו בהם בחג לבין הנקיון הרגיל. אמנם נכון הדבר שחלה חובה גמורה לנקות ולבדוק כל מקום שהוכנס בו חמץ, אבל אם לא הוכנסו בו עדיין מצרכים של פסח, חייב הבעל בליל י"ד לפתוח את הארונות ולבדוק את המקום עם נר. אבל אם הכניסה לארון זה מצרכים של פסח, וכבר קנתה סוכר ושמן וכדו' והכניסה למקום הזה, וגם כלים הכניסה למקום הזה – אין חובה על הבעל לחזור ולבדוק את אותם הארונות בליל י"ד אלא יכול לסמוך על נקיונה ובדיקתה של האשה. ומה שכתוב בשו"ע בסימן של"ו שאם עושה ביתו אוצר חייב בבדיקה, שם מדובר שמכניסים לשם אוכל שאינו מיוחד לפסח, אבל אם האשה מכניסה מצרכים המיוחדים לפסח, הפכה אשה זו את הארון מחזקת חמץ לחזקת כשר ואינו חייב בבדיקה. ואם אשה רוצה להחמיר ולהקל על בעלה שלא יהפוך את כל תכולת הארונות בליל הבדיקה, יכולה לבדוק בנר בלי ברכה ואפילו ביום ותסגור אותו, ותדביק עליו פתק שכתוב עליו "כשר לפסח" – ואז לכל הדעות פטור ארון זה מבדיקה.

תיקי נשים וילדים וכיסי בגדי ילדים

תיקי נשים, תיקי ילדים וכיסי בגדי הילדים – חייבים בבדיקה לפני החג הפסח וגם בליל הבדיקה צריכים לבדוק אותם, וגם בערב פסח אחרי ביעור

קול צופיך

מרת מרדכי אליהו זצוק"ל הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

ויקהל-פקודי - תשנ"ח - מאת מרת מרדכי אליהו זצוק"ל

שלא לעשות את ליל הסדר ואת החג בחוץ לארץ

כמה יהודים דברו אתי בשבוע שעבר ושאלו אותי שאלה ששמחה אותי. דברנו בשבוע שעבר שבועותונים דתיים וחרדים מפרסמים לנפוש ולחגוג את ליל הסדר ואת ימי החג בחוץ לארץ כגון פראג ורומניה (לעשות שמה את קרבן פסח) וכדומה, וגם מצרפים להם רבנים ומארגנים הכשרים מיוחדים. כבר הבענו את התנגדותנו מהדברים הללו, שכן צריך לתת עדיפות לארץ ישראל ולעם ישראל היושבים בה שהם יתפרנסו, במקום לפרנס גויים ובפרט שפעמים רבות לא ניתן להגיע לרמה מוחלטת ומשלמת של הכשר מהודר. וכמה משפחות שאלו אותי בעקבות הדברים שאמרת, מה עליהם לעשות אם כבר שילמו לאותם ארגונים דמי קדימה עבור הנופש בחוץ לארץ? אמרתי להם שיפסידו את הכסף ולא קרה שום דבר! העיקר להשאיר בארץ ישראל ובאווירה של ארץ ישראל. אמרתי להם גם, שהם כותבים שהשהות שם היא בגדר "מהדרין מן המהדרין", וצריכים לשאול רב אם החזר הכסף ששלמו מראש אינו בגדר "מהדרין מן המהדרין"! הרי הטענה אותם והכשילו אותם באומרם שהשהות שמה היא "דבר חשוב" והדבר אינו מדויק כל עיקר.

רחמנות בהתקנת שעון קיץ על הפועלים שעובדים מוקדם

בדרכי לשיעור מהרכב ועד בית הכנסת, החומש והספרים שהבאנו התרטבו במים, וברוך ה' שיש גשם והולאי שיבוא עוד גשם, על כל פנים הקיץ טרם הגיע, ואולי ירד שלג. והנה רוצים כבר פתאום לשנות את דרכי השגחתו של הקדוש ברוך הוא ולהתחיל "שעון קיץ" בטרם עת כבר בסוף השבוע הזה. עליהם לעשות חשבון ולרחם על עם ישראל. והחשבון הוא כך: ביום שישי הקרוב הזריחה תחול בשעה 05:41, ועל ידי תיקוף שעון הקיץ זה יהפך לשעה 06:41. אותם יהודים שרגילים להתפלל בנץ החמה וכן אלו הרוצים להתפלל עם הנץ החמה יעשו חשבון שהולכים לסיים את התפילה בשעה מאוד מאוחרת. הנה עד עתה אם התפילה מתחילה בשעה 05:00 בערך ועומדים לתפילת שמונה עשרה בשעה 05:41, הרי שלכל היותר יסיימו את התפילה בשעה 06:30 ובדאי יספיקו להגיע למקום עבודתם עד שעה 07:00 בשופי. ובפרט אותם אנשים שהם פועלים וצריכים להתייצב בעבודתם בשעה 06:30, גם ככה לחוצים ונאלצים להניח תפילין בין "ישתבח" ל"ויצור" ומעשה שרוצים לשנות להם את השעה ויתחילו את התפילה רק בשעה 06:00 כדי לעמוד שמונה עשרה עם הנץ - שהיא התפילה המהודרת ביותר - בשעה 06:41, כך שייסימו את התפילה רק בשעה 07:20 או 07:30, מה יעשו עם עבודתם?! איפה הרחמנות שלהם על אותם יהודים?! וכי אינם יהודים ולא צריכים לרחם עליהם?! ועוד עושים חשבונות מתי לשנות את השעון... קודם כל, מה לכם ולשנות את השעון בכלל! הקב"ה ברא קיץ וברא חורף, ברא לילה ארוך וברא יום ארוך! וכך סדר הבריאה! ואם אתם רוצים להתערב בסדרי הבריאה, תעשו זאת אחרי פסח או אחרי ביעור חמץ, אבל לא עכשו שזה כל כך מקשה על כל אותם שרוצים להתפלל כדון וכהלכה בנחת! שיבערו אותם יהודים את החמץ שבלבם ויתנו לנו להתפלל במתינות מילה במילה! אצלנו בבית הכנסת מקפידים לקיים מנין כל השנה עם הנץ החמה, ויש כמה יהודים, ב"ה, שמייד כשמגיעים הציבור ל"יעלנו לשבח" רצים אצים לדרכם, ויש כאלה שאפילו כשמגיעים הציבור ל"יובא לציון" כבר חייבים ללכת למקומות עבודתם וגם ככה לא מספיקים להגיע בזמן למקום עבודתם. הם אולי עושים חשבון שהם פקידים ושרים בכנסת, שם מגיעים לעבודתם לכל היותר שלושה ימים בשבוע, ויכולים להרשות לעצמם לקום מאוחר, ומביאים אותם אחר כבוד למקום עבודתם, אבל עליהם לדעת שלא כל עם ישראל כמוהם ואם כולם היו כמותם אין הכי נמי שהיינו שותקים להם, אבל המציאות לא כך היא ולא כולם כמותם, ועליהם לחוס על כל אותם פועלים. והנה הקב"ה מראה ומגלה להם שהם מתחילים את שעון הקיץ - בחורף! והנה יש גשם ועוד יהיה גשם ורוח ואפילו שלג, ויהי רצון שכך הקב"ה יראה להם שהם לא יכולים לשנות את הדברים שלהם ולא ילך להם! ולמעשה, למרות שלא טוב עושים, אבל המציאות טופחת על פנינו ואנשים חייבים להתייצב למקום עבודתם על פי השעון ולצאת ממקום עבודתם על פי השעון, כך שצריכים להזהר שזמן הנחת ציצית ותפילין היא בשעה: 05:30 לפי אופק ירושלים (נכון לחודש ניסן תשנ"ח) וצריכים מאוד להזהר בכך שלא להניח תפילין קודם לשעה זו

ותבוא עליהם ברכת טוב, אבל עליהם להתרגל לנקות את הספר מייד בגמר לימודם.

אם לא עשו כן - יש להניח ספרים אלה במקום בו מניחים וסוגרים את החמץ במהלך החג, ולא במקום בו שומרים את הכלים של החג. **כולי האי ואולי אם המכירה תעזור להם בכלל.**

אם רוצה להשתמש בספרים אלה במהלך החג, יש לפותחם ולבודקם עמוד עמוד.

ספרים שאין רגילות ללמוד בהם בשעת האכילה על השולחן, די לבדוק אותם כלפי חוץ לראות שמא יש בהם חמץ בעין, שכן לפעמים ילד מניח עליהם סוכריה או חמץ מבלי משים.

ברכונים וזמירונים

ברכונים של כל השנה כולה, או ספר זמירות של כל השנה כולה שמשמשים בהם במהלך הסעודה לזמירות ולברכת המזון וכדומה - ואי אפשר שלא נדבק בהם פירור חמץ או אלקוהול וכדומה - קשה לנקות אותם היטב כי גם אחרי בדיקה סביר להניח שנשאר חמץ דבוק, יש לכרוך אותם ולהכניס אותם עם החמץ, ואם ניקו אותם היטב עד שהוסר כל הדבק שבהם, יכולים להניח אותם עם הכלים של החמץ, אבל בכל מקרה יש להמנע מלהשתמש עד אחרי פסח, ואפילו בשבת שאחרי החג (כמו השנה [שנת תשנ"ח] שיחול מוצאי פסח בשבת). ואם רוצה להשתמש בהם בפסח, אם ניתן לשטוף אותם היטב כגון ברכונים מנויילים וכדומה באופן שהכתב לא יימחק ולא יתקלקל, ישטפם היטב וניתן יהיה להשתמש בהם בפסח.

חובת נקיון הספרים שלומד בהם כבר מפורים

רש"י כותב: "ומאז חל עליו להזהר בצרכי פסח". ובכף החיים מביא בשם הראשונים וכותב: "ראיתי בשם הספרים שכתוב שהאדם חייב להזהר בצרכי פסח מלדקדק בהם מתחילת פורים עד פסח ובכל דבר ודבר שעושה יזהר בו שלא יהיה חמץ". וזה המקור למה שאומר רש"י. כלומר, שעד יום הפורים ניתן לקרוא בספרים וללמוד בהם ולהחזירם לארון הספרים ולא אכפת לך בכך (למרות שלא טוב לעשות כן לכתחילה וכנ"ל), אבל מפורים והלאה יש להקפיד מאוד לנקות את הספרים הללו דף אחרי דף מייד בסיום הלימוד, כמו שהזהירו חז"ל שיש להזהר בצרכי הפסח כבר שלשים יום לפני החג, שמאז חלה עליו חובת ביעור.

יוצא מביתו לכל החג - כיצד ינהג בבדיקה?

אדם שגר בדירה בשכירות, ונגמרה לו תקופת השכירות קודם חג הפסח והוא מתכוון לעשות את החג בבית מלון או להורי, כמו כן, אדם שיוצא מדירתו לפני התקדש החג למשך כל החג - אם הוא הולך כבר לפני פורים: "לחיים טובים ולשלום", רק ישתדל להוציא מה שחמץ בעין ממש. אבל אם יוצא מביתו בתוך השלושים יום שלפני החג (מפורים והלאה) - חייב לבדוק את החמץ במקום מגוריו קודם צאתו ולברך על בדיקה זו.

יצא מדירתו לפני הפסח וגוי נכנס לגור שם

הראב"ה כותב דין שאותו פסק בשולחן ערוך, בעניין אדם ששכר דירה מגוי ועזב את הדירה יום או יומיים קודם הפסח, והולך אצל ההורים שלו, ושם אין לו חדר מיוחד בו יוכל לקיים מצות בדיקות וביעור חמץ - או שאדם טס בערב פסח לחוץ לארץ, חייב לבדוק את הבית של הגוי מכל החמץ שלו, לפי שבתוך שלושים יום שלפני הפסח חלה עליו חובת ביעור במקום מגורים זה. **ואפילו אם גוי יכנס לדירה זו אחריו.**

בדיקת כיסים בלבד - בלי ברכה

ב"כף החיים" מביא הלכה שאם אדם לא יכול לבדוק את החמץ בביתו, כגון שלא נמצא במקום מגוריו או שנמצא בצבא וכל כיוצא בזה, חייב בבדיקת כיסיו אבל לא יברך על בדיקה זו כיון שחכמים תיקנו בדיקה על חדר או על דירה, וכן על ציוד צבאי וכדומה, אבל על כיסים בלבד אין תקנה ואין ברכה.

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יוקהל-פקודי - תשנ"ח - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

רבנו רק זרק זריקה אחת את קצהו של האהל והנה הוא נפרס על פני כל שטחו של המשכן! כל עם ישראל ראו את המעשים הללו – ואותם שהאמינו בדרכו של דתן ואבירם פרשו זאת כגבורה גדולה של משה רבנו, ואילו אותם שהאמינו בקב"ה ראו איזה נס עצום עשה להם הקב"ה! וזהו שאמר לו הקב"ה בתחילה: "תקים את המשכן" אבל בפועל "הוקם המשכן" למרות שכתוב אחרי כן "ויקם" את המשכן, הרי שמה רבנו היה צריך להתחיל במעשה קל להחזיק במשכן אבל בפועל המשכן הוקם מאליו. ועל זה התורה מעידה שמשה רבנו עשה בתמימות ובאמונה שלמה את מה שהקב"ה ציוה אותו ללא שום מחשבה והרהור למרות שדבר זה לא צלח בידי אף אחד ואפילו הגיבורים שבעם ושום אמצעי אחר כגון מנוף וכדומה לא הצליחו. וזה מוסר גדול לאדם.

סייעתא דשמיא מיוחדת בנקיון הבית

אשה או איש שבדקים את הבית ומנקים אותו, יש להם לבדוק עד שידם מגעת, והקב"ה ישלח להם סייעתא ועזרה מיוחדת שכל מקום בו יש חמץ – ימצאו אותו ויוציאו אותו מה! רק שילכו במסירות נפש ברצון לעשות את מה שמוטל עליהם לעשות. ועל כן טוב שכל אשה וכל אדם כבר עכשו כשבאים לנקות ולבדוק את החמץ שיאמרו: "הריני באה לקיים מצות עשה לבער את החמץ מהבית שלי". ולמרות שיש מי שאומר שאשה אינה חייבת בביעור חמץ, אבל להלכה אשה חייבת בביעור ובבדיקת חמץ. ותאמר אני מקיימת את מצוות הבורא יתברך, והקב"ה יתן לה כח ש"יוקם המשכן" והבית יתנקה לבד ואם יש חמץ תראה אותו ויתבער החמץ מהבית והבית יהיה כשר למהדרין. וגם אם היא תגיד שהיא לא עשתה כלום אלא משמים עזרו לה, יש לה לדעת שבשמים ירשמו שאשה זו היא שנקתה את הבית והכשירה אותו לפסח, ותקבל את שכרה מושלם.

פינת השואלים: מחדרה ומישוב מעלות – הרב בן אליהו

שאלה ראשונה: תרומות ומעשרות

שלום וברכה לכבוד הראשון לציון ולקהל המאזינים, מורנו ורבנו הראשון לציון הרב מרדכי אליהו נפשנו לשאלו הגיעה. בצפון הארץ, במקום שבו אנחנו נמצאים בו, על פי הגמרא במסכת גיטין היה מהלך מעכו לכזיב – מימינו הדרך טמאה ופטורה מן המעשר". שאלתנו: האם יש נפקא מינה מפירות שמגיעים מאזור זה לאזור אחר, והאם אפשר להפריש מפירות על פירות – אם יש נפקא מינה בזמן הזה. **שאלה נוספת:** האם אפשר להפריש תפוחים על תפוחים, פירות על פירות מאותו סוג אבל לא מאותו מין. תודה רבה.

תשובת מרת הראשון לציון זצוק"ל

קודם כל אמרתם הרב אליהו, יחשבו שזה הרב שלמה בן אליהו או הרב בן אליהו הרב האזורי של מטה אשר שעוסק בכשרות במקום בחכמה נפלאה שמה קשה מאוד לעבוד והוא עובד יפה והקימו גם כן שמה מחלקה לכשרות וזה דבר חשוב מאוד במקום. העניין הוא כך: הגבולות המדויקים של ארץ ישראל, **המדויקים**, קשה לדעת אותם. אנחנו אומרים שתמיד צריך לקחת יותר. אנחנו אובאים לקחת יותר. למה לא? מגיע לנו. כל מקום אשר תדרוך בו כף רגלכם לכם נתתיו. אבל הנפקא מינה היא לתרומות ומעשרות אם אפשר להפריש ממקום למקום פטור ממקום חייב או ממקום חייב מדרבנן על מקום חייב מדרבנן למרות שהיום כל תרומות ומעשרות זה מדרבנן. ועל כן אם השואל הוא הרב שלמה בן אליהו אז הוא בקי גם במפות וגם במיקום של כל מקום ומקום, ויכול לדעת בדיוק אם זה מכזיב או לא מכזיב. אבל מכיון שלא כולם בקיאים בדבר הזה, תמיד אנחנו אומרים לכל הרבנים שנמצאים באזור הזה ובאזור בית שאן ובאזור בקעת הירדן, שיחנכו וילמדו את אנשי המושבים והקיבוצים שכל הפירות שלהם בכל קיבוץ וקיבוץ ובכל מושב ומושב ובכל מקום ומקום – שהפירות יישארו במקום ויבואו ויעשרו להם ויעשרו מהפירות האלה על הפירות האלה בכדי שלא יקחו מהפירות האלה ויעשרו על מקום אחר שאולי זה יצא מהחייב על הפטור או מהפיטור על החייב. כשרוצים להפריש תרומות ומעשרות, צריכים להפריש מאותו פרי, מאותו סוג של פרי ולא מסוג על

ואפילו אותם שמוכרחים להתפלל מוקדם.

כיצד הוקם המשכן?

כתוב בפרשת פקודי (שם ל"ט, ל"ג): "וַתִּתֵּן כָּל עֲבַדְתְּ מִשְׁכַּן אֱהֶל מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה בְּן עֶשְׂרִי. וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה אֶת הָאֱהֶל וְאֶת כָּל פְּלִי קַרְשָׁיו קָרְשָׁיו בְּרִיחוֹ וְעַמֻּדָיו וְאֲדָנָיו וְכוּ'. מִבְּאֵר רִשִׁי: "ויביאו את המשכן וגו' - שלא היו יכולין להקימו ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן הניח לו הקדוש ברוך הוא הקמתו שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים שאין כח באדם לזקפן ומשה העמידו אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא איך אפשר הקמתו על ידי אדם אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו והוא נזקף וקם מאליו וזהו שנאמר הוקם המשכן מאליו מדרש רבי תנחומא". רש"י כותב דבר מדהים, שלשום אדם בעולם לא היה כח לזקוף את אותם קרשים. שמא תאמר, למה שלא יתאספו עשרה אנשים ביחד וירימו את הקרשים, או עשרים איש או מאה אנשים! הנה מרש"י משמע שלא יעזור ולא יכולים להרים את הקרשים בשום צורה ואופן שבעולם, ואפילו אם יתאספו שמה מאות אנשים גם יחד! אומר הקב"ה למשה רבנו אתה תקים את המשכן, ואני אגיד לך גם מתי יהיה האות הזה. וזהו שהתורה אומרת אחר כך (שם, מ', א-ב): "וַיִּדְבַּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. בְּיוֹם הַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ תִּקֵּים אֶת מִשְׁכַּן אֱהֶל מוֹעֵד". הרי שההוראה ניתנה להקים את המשכן בא' בניסן. ובאמת אחרי זה כתוב (שם, י"ז): "וַיְהִי בַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּשִׁנְיַת הַשָּׁנִית בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ הַיּוֹם הַמִּשְׁכָּן". יש לשים לב לשינוי הלשון, שההוראה היתה **תְּקִים אֶת מִשְׁכַּן** כלומר, שמשה רבנו היה צריך הוא בעצמו להקים את המשכן, ואילו ב"ר"ח ניסן כתוב **הַיּוֹם הַמִּשְׁכָּן**, כלומר שהוקם מאליו. והשאלה היותר גדולה היא מה שכתוב בפסוק שקודם לכן: "וַיַּעֲשׂוּ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ בְּן עֶשְׂרִי", ולכאורה מה החידוש בזה שהתורה צריכה לכתוב שמשה רבנו עשה כמו שהקב"ה ציוה, והרי זה פשיטא! וכי יעלה על הדעת שמשה ישנה ולו דבר אחד ממה שהקב"ה ציוה אותו! בשלמה לגבי אהרן שכתוב "בן עשוי", וגם בעניין בצלאל שכתוב "בן עשוי" מובן, אבל אצל משה רבנו התורה צריכה לכתוב "ככל אשר ציוה ה' את משה בן עשה" – אתמהא! אלא העניין הוא כך: חז"ל קענו שכל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו, ועם ישראל במדבר הוגדרו כ"ידור דעה", וחזן מזה היו ביניהם שתי אנשים שמתסיסים את העם נגד משה רבנו והם דתן ואבירם, והיו עושים "נגד! נגד! נגד!" על כל דבר שהיה משה רבנו עושה. וכשהגיעו לכ"ה בכסלו וסיימו את כל המלאכה, אבל לא היה אפשר להקים את הקרשים למשכן, התחילו דתן ואבירם ללעוג על כך שאמר להם משה רבנו לעשות קרשים כל כך גבוהים וכבדים ועוד לצפות אותם זהב! מי יכול להקים כזה דבר! כל הכסף שהשקיעו לא עזר למאומה, וגם הנה לא כופר להם מעשה העגל! והרי הקרשים מונחים כאבן שאין להם הופכים! וכך היו מדברים נגד משה רבנו ומשה רבנו שמע ושתק. וכשהגיעו שבעת ימי המילואים (או ביום ר"ח ניסן למ"ד) אמר לו הקב"ה למשה רבנו תלך אתה לבד ותקים את המשכן. והנה, משה רבנו היה יכול לחשוב כיצד יעשה הוא לבד ויצליח לעשות מה שכל הגיבורים שבעם לא הצליחו! וכמו שרש"י אמר "לא היה כח בעולם להקים אותו". אבל משה לא עשה שום חשבונות ועשה בדיוק מה שהקב"ה ציוה ללא שום מחשבה והרהור, אלא אם הקב"ה מצוה לעשות אז כך יש לעשות! והלך משה לכל עם ישראל ואמר להם שהוא מקים את המשכן. כששמעו כך דתן ואבירם התחילו לעשות הפגנה גדולה והסיתו את כל העם נגד משה רבנו איך הוא יצליח לעשות מה שאף אחד בעולם לא הצליח! וכך נקהל כולם. כל משה רבנו והתחיל לומר: "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו". לענו לו דתן ואבירם שגם אם יגיד מאה פעם את הפסוק "ויהי נועם" לא יצליח להקים את המשכן. אבל משה רבנו – אך הניח את ידו על העמוד, והנה עומד לבדו כמו נוצה, וכך גם בעמוד השני, ולמרות שבדרך הטבע הוא חייב לקבל עזרה מאחרים שיחזיקו לו את העמודים, לא קיבל משה רבנו שום עזרה מאף אחד והעמודים עמדו היטב וביציבות האחד ליד השני עד שנעמדו לתוך האדנים, וקשר אותם בברחים החיצוניים ובברחי התיכון שבתוך הקרשים, והכל נעשה לבד! וכתוב שגובהו היה עשר אמות, וכדי לפרוס את האוהל על כל המשכן – היה צריך להחזיקו מכמה קצוות הרבה אנשים ביחד, אבל משה

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

ויקהל-פקודי - תשנ"ח - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

סוג, לא מסוג כזה על סוג אחר, ואפילו בתפוחי עץ שיש שני סוגי תפוחי עץ מתוקים או חמוצים, זה גם כן צריכים להזהר מלהפריש מחמוץ על חמוץ דוקא ומהמתוק על המתוק דוקא. אבל אם יש מאותו סוג אבל גדולים וקטנים או קצת הטעם שונה, ולא שונה בצורה קיצונית ממתוק לחמוץ – אפשר להפריש מהאחד על השני.

ויהי רצון שנזכה להפריש תרומות ומעשרות מדין תורה בעתם ובזמנם. בהזדמנות אני רוצה לברך את הרבנים החשובים והיקרים, הגאון הרב שלמה בן חמו הרב הראשי של קרית גת והגאון הרב של הקריה הרב של חב"ד הרב הבלין, שהם פעלו ועשו להקים גם את תחנה של לויין לקלוט את הדברי תורה, אני רוצה לברך אותם שה' יאריך ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים וימשיכו הלאה להגדיל תורה ולהאדירה.

מעלתם של חודש אדר חודש ניסן

ונסיים בסיום של ממש: דיברנו על שלושים יום שלפני הפסח. אם אדם היה יודע מה המעלות של הימים האלה מפורים ועד הפסח – הימים האלה ופסח בכללם, היה כל יום ויום בו יושב ושוקד בלימוד התורה. הגמרא אומרת משנכנס אדר מרבים בשמחה, ואם יש לו דין עם גוי יעשה אותו באדר. ואומר רש"י שבאדר ובניסן נעשו ניסים לעם ישראל. ולכאורה, מדברים על אדר, אז למה להכניס ניסן באמצע? אלא אומר רש"י שבאדר ובניסן נעשו ניסים, היה נס לאבותינו ביציאת מצרים בניסן, והיו ניסים בזמן אחשוורוש בחודש אדר, הנה חודש אדר בא ונתווסף לחודש ניסן ונהפכים שני החודשים הללו לימים של הכנות לחג הפסח, ומכאן רואים כמה שהכנות לחג הפסח חשובים כל כך במאוד מאוד.

ללמוד הלכות וענייני קרבן פסח

עוד לא דיברנו על דיני קרבן פסח, ויתכן שלא נדבר עליהם, רק זאת נמליץ – שכל אחד ואחד ילמד דיני קרבן פסח בביתו בכדי שלפחות הראש שלנו לא יתפוס את כל ההלכות כולן, וכדאי ללמוד הלכות קרבן פסח לפחות, ולדעת מהן המומים שפוסלים את הקרבן, כך שאם יבוא אליהו המשיח ואליהו הנביא אתו, מה נאמר להם? רק שיברכו אותנו? אבל אם נבוא ונשאל בענייני מומים והכשרים בקרבן הפסח בטענה שאין לנו מסורת ולא יודעים ולא בקיאים בפרטי הדינים הללו, איך שוחטים? איך יתכן ששנים עשר מליון יהודים מקריבים קרבן פסח? ואיך על הכהנים לעשות לשם כך? מה יקטירו ומה לא? מה חלב ומה לא? ויבוא אליהו ויאסוף את כל הכהנים ויסביר להם את המעשה אשר יעשו. ואם לא יבינו טוב, יבוא משה ואהרן עמם, וילמד את הכהנים והלויים איך עושים ואיך שרים ומתי יעשו. אנחנו נלמד ממשה רבנו מאהרן הכהן את כל ההלכות כולן, ויהי רצון שיהיה בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן.

•רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

www.harav.org

